

Progneff 2017

Begeleidende notitie
bij de resultaten van
Progneff

Progneff 2017

Begeleidende notitie
bij de resultaten van
Progneff

Etil research group

Jeroen Meuwissen
Bob Severijns
Janneke Gardeniers

Maastricht, 25 september 2017

Inhoudsopgave

Management samenvatting	4
1 Inleiding	5
2 De nationale bevolkings- en huishoudensprognose van het CBS	6
2.1 Nieuwe veronderstellingen kernprognose Nederland	6
2.2 Uitgangspunten nieuwe huishoudensprognose 2015-2060	8
3 De Limburgse bevolkingsontwikkeling	10
3.1 Limburgse bevolking in 2017	10
3.2 Bevolkingsprognose 2017-2060	10
3.3 Ontwikkeling demografische componenten	12
3.4 Ontwikkeling Limburgse bevolking naar geslacht en leeftijd	13
3.5 Bevolkingsontwikkelingen per regio	15
4 De Limburgse huishoudensontwikkeling	16
4.1 Huishoudensontwikkeling naar type	17
4.2 Huishoudensontwikkelingen per regio	18
5 De Limburgse woningsvoorraadbehoefte	19

Management samenvatting

De bevolking in Limburg is het afgelopen jaar met ongeveer 1.300 personen gestegen. Dit is een sterkere stijging dan in de vorige prognose was voorzien. De reden voor de afwijking van de bevolkingsomvang ligt in een onderschat binnenlands migratiesaldo. Waar het binnenlands migratiesaldo in de prognose van 2016 werd geschat op ongeveer -2.400, bleek het werkelijke saldo met -750 een stuk minder negatief. Al met al verlieten er dus meer mensen de provincie om ergens anders in Nederland te gaan wonen, maar de groep bleek kleiner dan verwacht. Net als vorig jaar is het buitenlands migratiesaldo hoog (+4.690 mensen). Er kwamen dus meer mensen uit het buitenland in Limburg wonen, dan dat er Limburgers emigreerden naar het buitenland. De natuurlijke aanwas, het verschil tussen geboorte en sterfte, heeft zich ontwikkeld zoals voorspeld. Uiteindelijk zorgt het vooral het positieve buitenlandse migratiesaldo voor een toename van de Limburgse bevolking.

In de nieuwe demografische prognose zijn de lange termijn trends veelal hetzelfde gebleven. Voor de korte termijn zijn kleine verschillen zichtbaar ten opzichte van de vorige prognose, met name door een hoger geprognoseerd buitenlands migratiesaldo is de verwachting dat de bevolkingsontwikkeling in 2017 positiever uitvalt dan voorspeld in Progneff 2016. De huishoudensprognoses laten ten opzichte van de prognoses in 2016 geen grote verschillen zien.

De bevolkingsdaling in Limburg verloopt wederom iets minder snel dan verwacht

In Progneff 2016 nam de bevolkingsomvang in provincie Limburg af van bijna 1,12 miljoen inwoners in 2015 tot ruim 869.000 inwoners in 2060. In Progneff 2017 is er sprake van een hoger uitvallende bevolkingsomvang in 2060, namelijk 880.000 inwoners. De bevolkingsafname wordt hiermee dus iets afgezwakt ten opzichte van Progneff 2016. De toename van het inwonertal ten opzichte van de vorige prognose wordt voornamelijk verklaard door het sterk positiever uitvallen van het binnenlands migratiesaldo.

Structurele huishoudensdaling in Limburg en stabiel aantal institutionele huishoudens

Volgens Progneff 2017 neemt het aantal particuliere huishoudens in de provincie Limburg af van ongeveer 521.000 in 2016 tot ruim 434.000 in 2060. Dit betekent dat het aantal huishoudens in Limburg in de prognoseperiode met 87.000 zal afnemen. De Limburgse huishoudensprognose voorziet tot ongeveer 2035 een toename van het aantal eenpersoonshuishoudens. Deze groei hangt samen met een voortgaande vergrijzing en individualisering. Er zullen meer ouderen zijn die hun partner hebben verloren, terwijl zij wel langer extramuraal zorg krijgen. Ook personen van middelbare leeftijd blijven door verschillende omstandigheden vaker voor korte of langere tijd alleen wonen. Dat het totaal aantal Limburgse huishoudens vanaf 2022 gaat dalen, komt daarom volledig door een daling in het aantal meerpersoonshuishoudens. Het aantal institutionele huishoudens blijft tot 2060 ongeveer stabiel.

Demografische ontwikkelingen per regio

De komende jaren daalt in alle regio's de bevolking met uitzondering van de regio Venray. De bevolkingsdaling is het grootst in de Zuid-Limburgse regio's Parkstad Limburg en Westelijke Mijnstreek. Het aantal particuliere huishoudens zal in deze regio's eerder en sterker afnemen dan in het noordelijke deel van de provincie. Op de korte termijn worden vooral regio's in Zuid-Limburg geconfronteerd met een huishoudensdaling en een afnemende woningvoorraadbehoefte.

1 Inleiding

Ook in 2017 heeft Etil in opdracht van Provincie Limburg een nieuwe prognose opgesteld voor de ontwikkeling van de bevolking, de particuliere huishoudens en de woningvoorraadbehoefte in Limburg. Voor het opstellen van de prognoses is gebruik gemaakt van het prognosemodel Progneff¹. De prognose is op provinciaal, regionaal en gemeenteniveau uitgevoerd en loopt tot 2060. Binnenkort zijn de nieuwste cijfers van Progneff ook online te raadplegen via <http://prognoses.neimed.nl/tabellenset>.

In deze notitie komen de belangrijkste resultaten en ontwikkelingen uit Progneff aan bod. Hoofdstuk 2 geeft een korte beschrijving van de belangrijkste uitkomsten van de nieuwe nationale bevolkings- en huishoudensprognose van het CBS. Vervolgens gaan hoofdstukken 3 tot en met 5 in op de demografische ontwikkelingen in Limburg. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de uitkomsten van de Limburgse bevolkingsprognose. Hoofdstuk 4 beschrijft de toekomstige ontwikkeling van de institutionele en particuliere huishoudens en hoofdstuk 5 bespreekt de gevolgen van de huishoudensontwikkeling op de toekomstige woningvoorraadbehoefte in de Limburg en de onderliggende regio's.

¹ Progneff is de overkoepelende term voor de bevolkingsprognoses en effectenramingen van Etil.

2 De nationale bevolkings- en huishoudensprognose van het CBS

Uitgangspunt voor de bevolkingsprognoses van Progneff zijn de nationale bevolkings- en huishoudensprognoses van het CBS. De uitkomsten van de kernprognose van het CBS van december 2016 en de nationale huishoudensprognose van het CBS van april 2016 gelden als randtotaal voor heel Nederland. In dit hoofdstuk gaan we in op de belangrijkste veranderingen en resultaten uit de landelijke bevolkings- en huishoudensprognoses.

2.1 Nieuwe veronderstellingen kernprognose Nederland

CBS werkt sinds 2015 voor de demografische prognoses met een driejaarlijkse publicatie-cyclus. Eind 2014 werd een nieuwe prognose voor de bevolking naar leeftijd, geslacht en herkomstgroepering gepubliceerd (de bevolkingsprognose²). Eind 2015 en 2016 zijn er updates van deze (kern)prognose gepubliceerd. In deze paragraaf besteden we aandacht aan de uitkomsten van de eind 2016 gepubliceerde kernprognose³.

In de kernprognose zijn de veronderstellingen voor geboorte, sterfte en migratie ten opzichte van de bevolkingsprognose 2014–2060 geactualiseerd. Waar de kernprognose 2015 een aanzienlijke bijstelling doorvoerde in immigratie, geboorten en sterfte, wijkt de kernprognose 2016 minder af van de kernprognose 2015.

Geboorte

De bevolkingsprognose uit 2014 veronderstelde dat het gemiddeld kindertal per vrouw (het vruchtbaarheidscijfer) verder zou stijgen tot een structureel niveau van 1,75 vanaf 2018. In 2015 was er echter sprake van een daling van het kindertal, naar 1,65 kinderen per vrouw.

In de kernprognose 2015 werd aangenomen dat de gemiddelde leeftijd bij geboorte van het eerste kind iets zou stijgen, van 29,0 jaar in 2014 naar 29,2 jaar vanaf 2025. Deze stijging werd verklaard doordat het langer duurt voordat jongeren zich 'settelen'. Echter steeg de gemiddelde leeftijd bij geboorte in 2015 al tot 29,6 jaar. Voor de huidige kernprognose wordt daarom uitgegaan van een van gemiddelde leeftijd van 29,7 jaar op de lange termijn. Doordat de nieuwe prognose, een half jaar extra uitstel veronderstelt ten opzichte van de Bevolkingsprognose, blijft het totale vruchtbaarheidscijfer langer beneden de verwachte structurele waarde van 1,75 kinderen per vrouw. Dit niveau wordt volgens de bijgestelde veronderstellingen pas vanaf midden jaren twintig weer gehaald.

Voor de eerstkomende jaren geeft de kernprognose hierdoor een lager aantal geboorten dan de eerdere bevolkingsprognose. In de loop van de jaren twintig worden juist meer geboorten verwacht, hoewel de veronderstelling voor het gemiddeld kindertal daar ongewijzigd is ten opzichte van de vorige prognose. Dit komt door de naar boven bijgestelde verwachtingen voor de immigratie; meer immigranten betekent meer vrouwen van rond de dertig in de bevolking, van wie een deel in Nederland kinderen zal krijgen.

² CBS (2014), "Bevolkingsprognose 2014-2060: groei door migratie", december 2014.

³ CBS (2016), "Kernprognose 2016-2060: 18 miljoen inwoners in 2034 voorzien", december 2016.

Levensverwachting

De levensduur van Nederlanders is de afgelopen anderhalve eeuw bijna doorlopend gestegen. Betere hygiëne en leefomstandigheden, gezondere voeding en medische vooruitgang zorgden ervoor dat een steeds groter deel van de bevolking hoge leeftijden bereikt. In 2016 steeg de levensverwachting weer met 0,1 jaar terwijl deze een jaar eerder nog afnam met 0,2 jaar. De kernprognose verwacht een verdere stijging van de levensverwachting tot 87 jaar voor mannen en 90 jaar voor vrouwen in 2060. Het verschil tussen de kernprognose uit 2015 en 2016 is minimaal.

Migratie

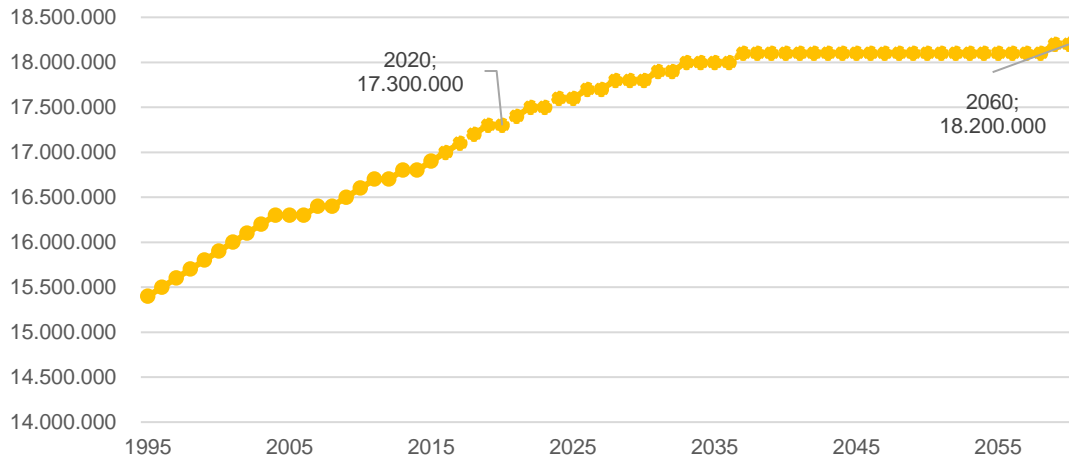
De veronderstellingen voor de immigratie worden opgesteld aan de hand van migratiemotieven. Daarbij wordt een indeling van migranten naar vijf motieven gebruikt: arbeid, asiel, gezin, studie, en een kleine groep met overige motieven (waaronder au pairs en adoptiekinderen).

- *Arbeidsmigratie:* in de kernprognose 2015 werd verondersteld dat de huidige stijgende trend in het aantal arbeidsmigranten nog een aantal jaren door zou zetten en op termijn de immigratie vanuit de nieuwe lidstaten naar Nederland zou afnemen. In deze aannames is in de kernprognose 2016 niets veranderd.
- *Asielmigratie:* In de kernprognose 2015 was verondersteld dat de asielinstroom in 2016 zou stabiliseren op gemiddeld 5.000 eerste verzoeken per maand en vanaf 2017 verder zou afnemen. Echter trad al vanaf eind 2016 een sterke daling op. De sterke daling bewoog het CPB om CBS te vragen een nieuwe prognose door te rekenen ten behoeve van de Algemene Beschouwingen in september 2016. De aannames van deze prognose ten aanzien van asielmigratie worden gebruikt in de kernprognose 2016. In de kernprognose 2016 wordt voor 2017 uitgegaan van 2.200 eerste asielverzoeken per maand. Op de lange termijn zijn de prognoses ten opzichte van de bevolkingsprognose 2014 ongewijzigd gebleven.
- *Gezinsmigratie:* Door het verminderde toekenningspercentage van het aantal asielzoekers in 2016 zijn in de kernprognose 2016 het aantal nareizigers ten opzichte van de kernprognose 2015 naar beneden bijgesteld. Het verminderde toekenningspercentage wordt veroorzaakt door een toename van het aandeel 'kansloze' asielzoekers en een vermindering van het aandeel verzoeken door Syriërs die gemiddeld veel nareizende familieleden kennen.
- *Overige motieven:* bij de overige motieven zijn de veronderstellingen niet of nauwelijks aangepast ten opzichte van de vorige prognose.

Naar schatting zal van de extra immigranten met een ander motief dan asiel ruim drie kwart uiteindelijk weer uit Nederland vertrekken. Ten opzichte van de bevolkingsprognose verwacht de kernprognose 2016 in de jaren 20 meer emigratie.

De bijgestelde veronderstellingen leiden tot een nieuwe bevolkingsprognose voor Nederland (figuur 2.1). Het verschil tussen de huidige kernprognose en de kernprognose 2015 is klein. Begin 2020 heeft Nederland een bevolkingsomvang van 17,3 miljoen, dat zijn 90.000 personen meer dan volgens de bevolkingsprognose 2014–2060. In 2016 is het verschil tussen de kernprognose 2016 en de bevolkingsprognose op tot ruim 100.000 inwoners. De kernprognose 2016 voorziet 18,2 miljoen inwoners in dat jaar.

Figuur 2.1 Ontwikkeling bevolking Nederland, 1995-2060

Bron: CBS.

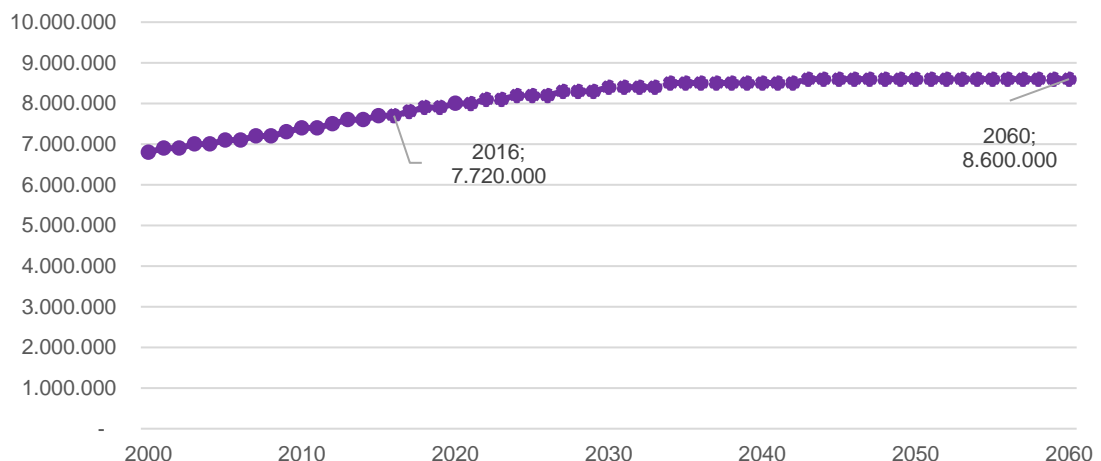
2.2 Uitgangspunten nieuwe huishoudensprognose 2015-2060

Aangezien er sinds de vorige notitie geen nieuwe huishoudensprognose door het CBS is uitgevoerd is dit onderdeel van de notitie onveranderd gebleven. De enige aanpassing die is doorgevoerd betreft figuur 2.2 waar de realisatiedata voor 2016 zijn opgenomen.

Het CBS publiceert eens in de drie jaar de nationale Huishoudensprognose. Deze prognose beschrijft de verwachte toekomstige ontwikkeling van de bevolking naar huishoudenspositie en van huishoudens naar type en grootte. Het startpunt voor de nieuwe prognose is de situatie op 1 januari 2015, bij de vorige Huishoudensprognose was dat 1 januari 2012. Deze paragraaf biedt een overzicht van de belangrijkste uitkomsten uit de nieuwe CBS Huishoudensprognose 2015–2060⁴. Daarnaast worden de gehanteerde veronderstellingen beschreven en vindt een vergelijking met de voorgaande prognose uit 2013 plaats.

Al lange tijd groeit in Nederland het aantal huishoudens naar verhouding sterker dan het aantal inwoners. Sinds 1971 is het inwonertal met 29 procent toegenomen. De groei van het aantal huishoudens was in dezelfde periode met 93 procent ruim drie keer zo sterk. Dit komt vooral door de opkomst van het eenpersoonshuishouden.

Figuur 2.2 Ontwikkeling particuliere huishoudens Nederland, 2000-2060

Bron: CBS.

⁴ CBS (2016), Huishoudensprognose 2015–2060: jongeren en ouderen langer thuis, april 2016

Begin 2015 telde Nederland 7,7 miljoen huishoudens. Daarvan zijn er 2,9 miljoen eenpersoonshuishoudens. Het aantal paren zonder kinderen is met 2,2 miljoen iets groter dan het aantal paren met kinderen (2,0 miljoen). Ongeveer 550 duizend huishoudens bestaan uit één ouder met één of meer kinderen.

De huishoudensprognose voorziet een verdere toename van het aantal huishoudens, al zal de toename vanaf 2030 geleidelijk afvlakken (figuur 2.2). In 2060, het laatste jaar van de huidige prognose, telt Nederland naar verwachting 8,6 miljoen huishoudens. De toename komt grotendeels voor rekening van het aantal eenpersoonshuishoudens, dat een groei zal doormaken van de huidige 2,9 miljoen naar 3,7 miljoen in 2060.

Hieronder volgen de belangrijkste veronderstellingen die in de nieuwe CBS-prognose zijn gebruikt. Tevens wordt besproken hoe ze afwijken van die van de voorgaande prognose.

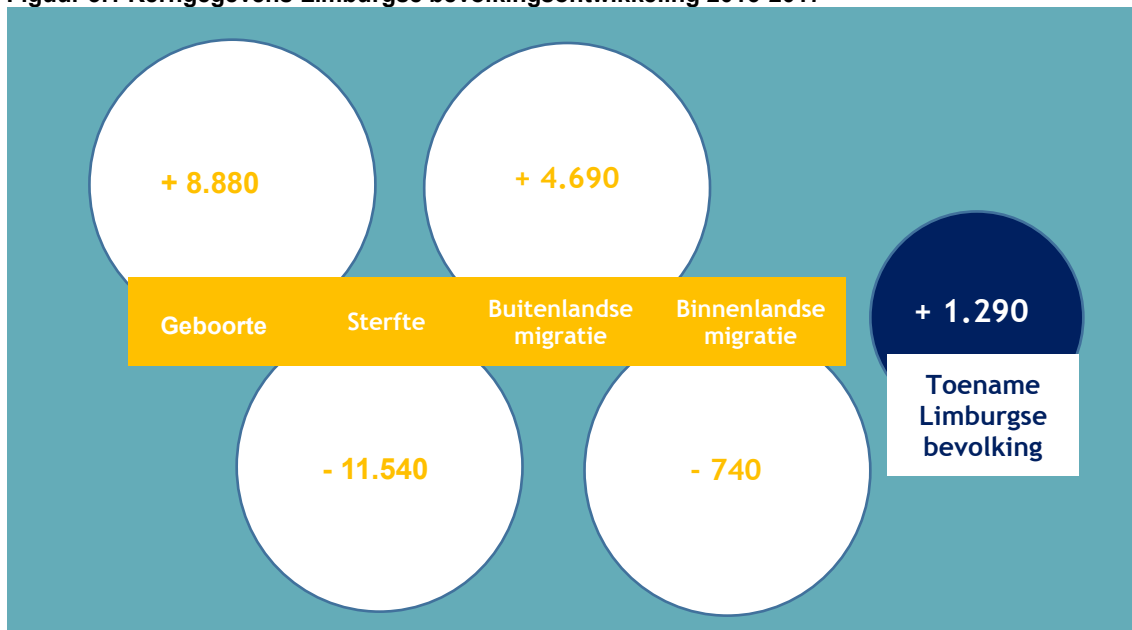
- *Jongere generaties trouwen minder en later: de laatste jaren is het aantal huwelijken met name op jongere leeftijden gedaald, terwijl het aantal echtscheidingen is toegenomen. Dit heeft tot bijstellingen in de veronderstellingen geleid. De veronderstelling voor de gemiddelde leeftijd bij het eerste huwelijk voor generaties vanaf 1990 is met een half jaar verhoogd. De verwachting voor het uiteindelijke percentage eerste huwelijken is ongewijzigd. Het aandeel huwelijken dat naar verwachting uitloopt op een echtscheiding ligt een procentpunt hoger en het aandeel personen dat hertrouwt na een scheiding is 2 tot 3 procentpunt lager. De verwachtingen voor het aandeel weduwen en weduwnaars dat weer trouwt zijn ongewijzigd.*
- *Verschillen tussen ongehuwden en ooit-gehuwden nemen af: ongehuwd samenwonen is de afgelopen decennia steeds meer een gangbaar alternatief voor gehuwd samenwonen geworden. Tegelijkertijd is het demografisch gedrag van mensen die ongehuwd samenwonen steeds meer gaan lijken op dat van gehuwden.*
- *Jongeren blijven langer thuis wonen: in de vorige prognose werd verondersteld dat de stijging van de leeftijd bij uit huis gaan vanaf 2009 een tijdelijk gevolg was van de slechte economische situatie. De voorziene daling van deze leeftijd is echter niet opgetreden. De nieuwe prognose gaat uit van de hypothese dat de stijging structureel is. Het duurt voor nieuwe generaties jongeren langer om 'gesetteld' te raken. De veronderstelde leeftijd bij uit huis gaan staat vanaf 2019 op 24,9 jaar, ruim een jaar hoger dan volgens de huishoudensprognose 2013–2060.*
- *Jongeren gaan later samenwonen dan eerder verondersteld: Voor de 15- tot 30-jarigen ligt de paarvormingsfrequentie volgens de nieuwe prognose aanmerkelijk lager dan volgens de vorige prognose. Voor de 30-plussers ligt dit juist hoger. Volgens de nieuwe prognose gaan jongeren dan ook later samenwonen dan eerder verondersteld. Voor 2016 ligt de gemiddelde leeftijd waarop men voor het eerst gaat samenwonen volgens de nieuwe prognose op 26,6 jaar; volgens de prognose uit 2013 was dat 25,9 jaar.*
- *Meer scheidingen, maar minder verweduwing: vergeleken met de vorige prognose komt de frequentie van paarontbinding voor jonge en middelbare leeftijden hoger uit, met name door de recente toename van het scheidingscijfer. De frequentie van paarontbinding voor ouderen ligt volgens de nieuwe prognose in de toekomst juist iets lager dan eerder voorzien, met name voor mannen. Dit komt door lagere verwachtingen voor de instroom van ouderen naar instellingen (zie volgende punt) en bijstellingen in de prognose voor de levensverwachting.*
- *Ouderen blijven langer zelfstandig wonen: het beleid om intramurale zorg te beperken tot ouderen met de ernstigste gezondheidsklachten is doorgezet door het huidige kabinet. Sinds 2013 is de zwaarte van de zorgindicatie die patiënten moeten hebben om voor AWBZ-gefinancierde intramurale zorg in aanmerking te komen stapsgewijs verhoogd. Hierdoor is het instroomcijfer naar instellingen sterk gedaald. Vergeleken met de vorige prognose wordt voor de lange termijn een sterkere verdere daling verondersteld.*

3 De Limburgse bevolkingsontwikkeling

3.1 De Limburgse bevolking in 2017

Op 1 januari 2017 is de bevolking in Limburg gestegen met 1.290 personen (zie figuur 3.1), een sterkere stijging dan in de vorige prognose was voorzien. Het sterfteoverschot bedroeg in 2016 ruim 2.660. Het grote sterfteoverschot werd gecompenseerd door een positief migratiesaldo. Het binnenlands migratiesaldo werd in de vorige raming geprognoseerd op -2.420, maar de realisatiedata laat een positiever getal zien. Hiermee is het migratiesaldo hoger dan verwacht. Hoewel het binnenlands migratiesaldo negatief was (-740), werd dit volledig gecompenseerd door het positieve buitenlands migratiesaldo (+4.690). Het buitenlands migratiesaldo is zelf zo positief dat het ook het sterfteoverschot compenseert en zorgt voor een bevolkingsstijging van 1.290 personen.

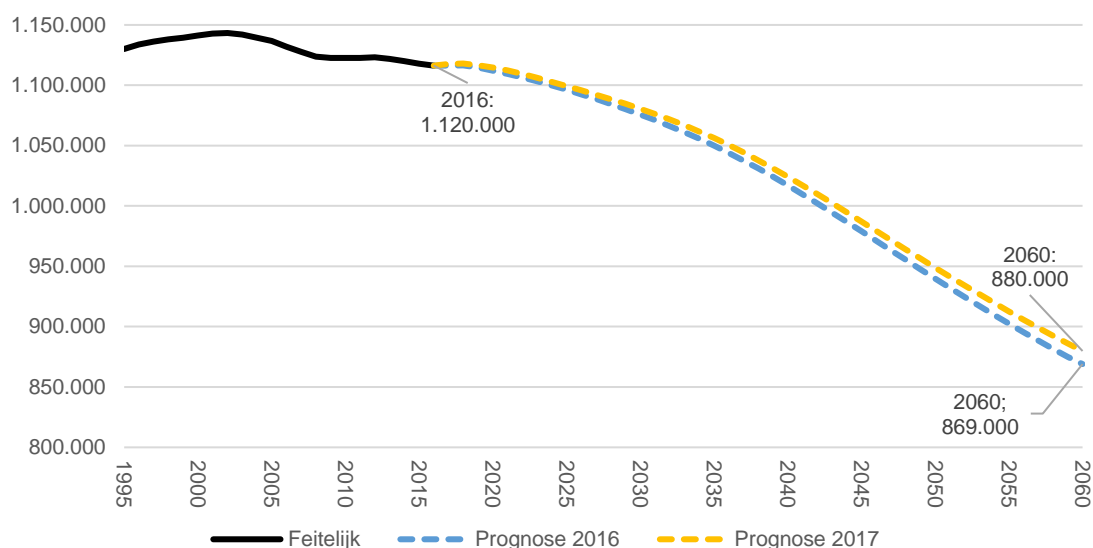
Figuur 3.1 Kerngegevens Limburgse bevolkingsontwikkeling 2016-2017

3.2 Bevolkingsprognose 2017-2060

De aanpassingen van de nationale prognoses van het CBS zijn doorgerekend met Progneff 2017. De landelijke ontwikkelingen betreffende vruchtbaarheid, levensverwachting en buitenlandse migratie zijn ook van toepassing voor de Limburgse bevolkingsprognose. Daarnaast spelen regiospecifieke factoren een rol zoals de leeftijdsopbouw van de Limburgse bevolking, de regiospecifieke vruchtbaarheid en levensverwachting evenals het binnenlands en buitenlands migratiesaldo. Deze factoren tezamen bepalen hoe de Limburgse bevolking zich in de toekomst ontwikkelt. Figuur 3.2 laat de Limburgse bevolkingsontwikkeling zien volgens Progneff 2016 en Progneff 2017.

Figuur 3.2 Feitelijke bevolkingsontwikkeling en bevolkingsprognoses 2016 en 2017

Bron: CBS Statline en Etil.

In Progneff 2017 neemt de bevolkingsomvang van de Provincie Limburg af van 1,12 miljoen inwoners in 2016 tot ruim 880.000 inwoners in 2060. Dit betekent dat de Limburgse bevolking in de prognoseperiode met ongeveer 236.000 personen zal afnemen. In Progneff 2016 werd uitgegaan van een iets sterkere daling van het inwonertal; tot 869.000 in 2060. In vergelijking met deze prognose ligt het inwonertal in de huidige prognose in 2060 dus ongeveer 11.000⁵ personen hoger. De toename van het inwonertal ten opzichte van de vorige prognose wordt voornamelijk verklaard door de sterkere toename van het aantal geboorten en de positieve ontwikkeling in de migratie (tabel 3.1). De sterften hebben per saldo een klein negatief effect.

Tabel 3.1 Verschillen tussen de bevolkingsprognoses van Progneff 2016 en Progneff 2017

	Progneff 2016	Progneff 2017	Vershil
Bevolkingsomvang 1-1-2017	1.116.407	1.117.546	1.139
Bevolkingsomvang 1-1-2060	869.000	879.812	+10.812
Demografische componenten 2017-2060:			
Natuurlijke aanwas 2017-2060	-241.895	-236.905	4.990
- totaal aantal geboorten 2017-2060	348.109	352.476	4.367
- totaal aantal sterften 2017-2060	590.003	589.380	-623
Migratie 2017-2060	-5.929	-829	5.100
Bevolkingsontwikkeling 2017-2060	-247.407	-237.734	9.673

Bron: Etil.

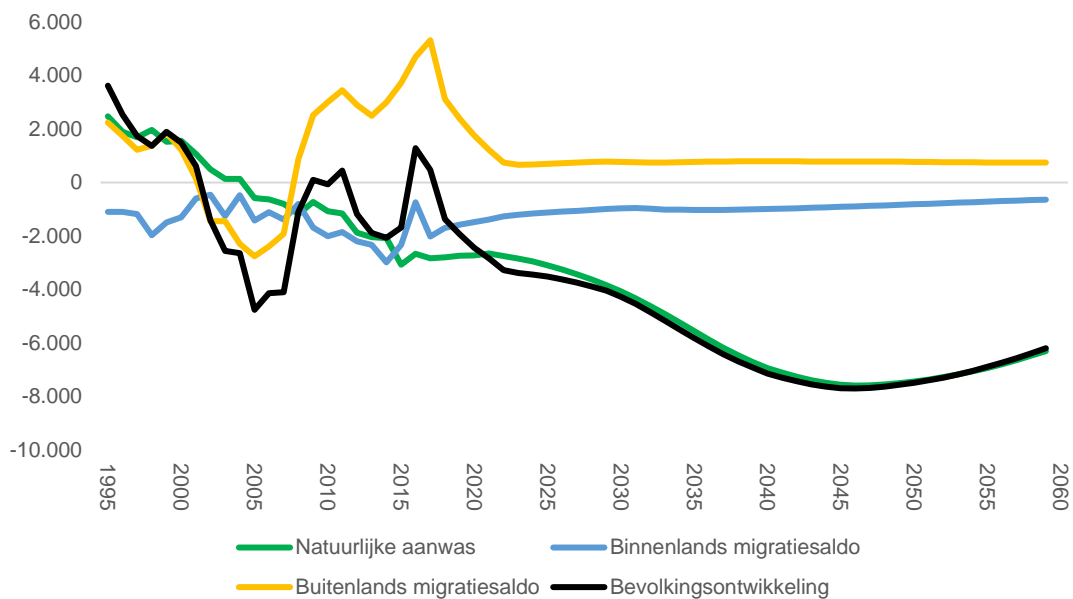
⁵ Als gevolg van afrondingsverschillen komt het verschil in tabel 3.1 op 10.812 uit.

3.3 Ontwikkeling demografische componenten

De toekomstige bevolkingsontwikkeling van Limburg wordt bepaald door de ontwikkeling van de natuurlijke aanwas en het migratiesaldo. De natuurlijke aanwas is gelijk aan het aantal geboorten minus het aantal sterfgevallen. Is de natuurlijke aanwas positief, dan spreekt men van een geboorteoverschot. Is de natuurlijke aanwas negatief, dan spreekt men van een sterfteoverschot. Het migratiesaldo is de som van het binnenlands migratiesaldo en buitenlands migratiesaldo. Figuur 3.3 toont de toekomstige ontwikkeling van deze demografische componenten. Uit de figuur blijkt dat Limburg vanaf 2004 te maken heeft met een structureel sterfteoverschot. Het sterfteoverschot neemt in de prognoseperiode jaar op jaar toe om vanaf 2046 langzaam af te zwakken. In 2060 bedraagt het sterfteoverschot naar verwachting ongeveer 6.200 personen. In de prognose uit 2016 werd het sterfteoverschot nog geschat op 6.500 personen en zwakte dit pas af vanaf 2050.

Uit figuur 3.3 blijkt verder dat het binnenlands migratiesaldo negatief is voor Limburg. Dit wil zeggen dat er jaarlijks meer mensen uit de provincie naar de rest van het land vertrekken dan er uit andere provincies naar Limburg toekomen. In de periode 2010-2015 bedroeg het binnenlands migratiesaldo gemiddeld ongeveer -2.300 personen per jaar. In 2016 is een binnenlands migratiesaldo gerealiseerd dat aanzienlijk hoger lag dan voorheen voorspelt. Voor de prognoseperiode wordt in Progneff 2017 verondersteld dat het binnenlands migratiesaldo op de lange termijn iets minder negatief wordt. Deze aanname hangt onder meer samen met ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en de woningmarkt die voor Limburg naar verwachting een positief effect zullen hebben op het binnenlands migratiesaldo. Daarnaast zal ook de veranderende leeftijdsamenstelling van de Limburgse bevolking een remmend effect hebben op het binnenlands migratiesaldo omdat de leeftijdscohorten met een grote verhuisgeneigdheid de komende decennia als gevolg van de ontgroening in omvang afnemen.

Figuur 3.3 Ontwikkeling demografische componenten Limburg 1995-2060 (in aantallen)

Bron: CBS/Etil.

Tegenover een negatief binnenlands migratiesaldo staat een positief buitenlands migratiesaldo. Opvallend is vooral de ontwikkeling in de laatste jaren. Sinds 2010 ligt het buitenlands migratiesaldo gemiddeld rond de 3.000 personen per jaar. Het buitenlands migratiesaldo nam in 2016 toe met bijna 1.000 personen. Dit positieve migratiesaldo wordt grotendeels veroorzaakt door de arbeidsmigratie. Sinds 2015 is daar de grote instroom van asielmigranten bijgekomen. De toegenomen asielmigratie maakt dat ook in 2016 en 2017 een sterk positief buitenlands migratiesaldo wordt verwacht. Na 2017 is de verwachting dat het buitenlands migratiesaldo weer zal gaan dalen, om vervolgens na 2022 te stabiliseren rond 750 personen per jaar.

Ondanks het stijgen van de bevolkingsomvang in 2016 voorspelt Progneff 2017 een afnemende bevolkingsomvang na 2017. De daling valt net zoals in de vorige prognose te verklaren door het stijgende sterfteoverschot op de lange termijn en de afname in het migratiesaldo.

3.4 Ontwikkeling Limburgse bevolking naar geslacht en leeftijd

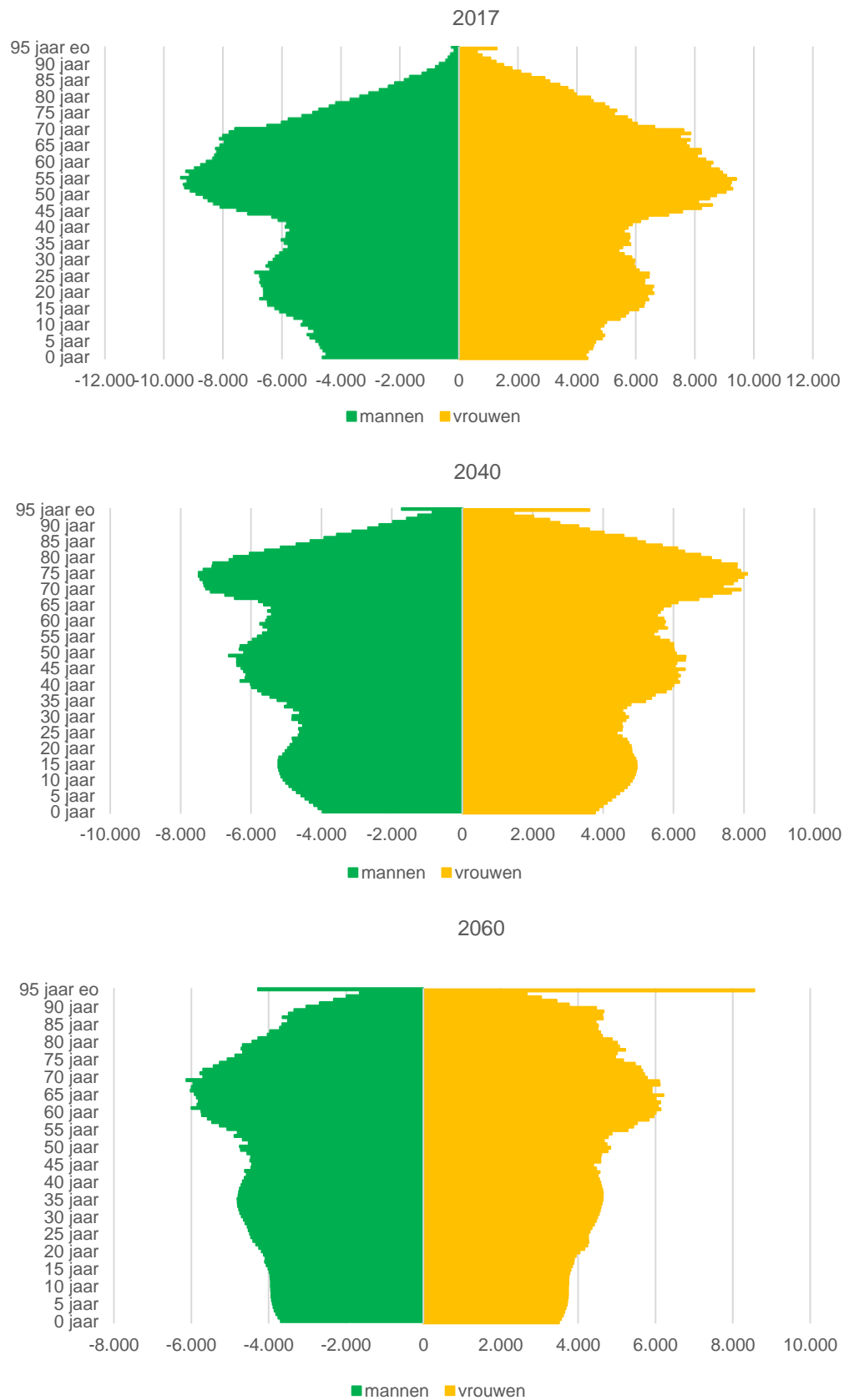
Grafiek 3.4 op de volgende pagina toont de bevolkingspiramide voor Limburg op 1 januari 2017 en de prognoses voor 2040 en 2060. Binnen de bevolkingspiramide wordt onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen. Op dit moment telt Limburg bijna 555.000 mannen (linkerkant van de piramide) en ruim 562.500 vrouwen (rechterkant).

Begin 2017 telt Limburg bijna 1,12 miljoen inwoners, waaronder uitzonderlijk veel veertigers, vijftigers en zestigers. Dit hangt samen met de ontwikkeling van het aantal geboorten in het verleden. Na het einde van de tweede wereldoorlog kende Nederland een geboortegolf: de babyboom. Het geboortecijfer daalde daarna tijdelijk, maar in de jaren vijftig en zestig werden weer meer kinderen geboren. Begin jaren zeventig daalde het geboortecijfer scherp. Vrouwen kregen minder kinderen en ze kregen ze bovendien op steeds latere leeftijd. De bevolkingspiramide van 2017 telt daardoor veel minder twintigers en dertigers dan veertigers en vijftigers.

Het aantal ouderen zal de komende decennia sterk toenemen doordat de talrijke veertigers en vijftigers de hogere leeftijdsgroepen instromen. De vergrijzing bereikt haar hoogtepunt rond 2040. Dan telt Limburg naar verwachting ruim 341.000 65-plussers. Dat zijn er bijna 100.000 meer dan nu. Het aandeel ouderen is tegen die tijd gestegen van 22 naar 33 procent. In 2060 is de vergrijzing naar verwachting weer iets afgenomen, doordat een groot deel van de huidige vijftigers tegen die tijd zal zijn overleden.

Naast vergrijzing laten de bevolkingspiramides ook zien dat Limburg sterk ontgroent. Het aantal jongeren tot 20 jaar daalt in de prognoseperiode van bijna 213.000 in 2017 naar 154.000 in 2060 (een daling van 28%). In de periode 2017-2060 daalt het aantal inwoners van 20 tot 65 jaar van ruim 655.000 in 2017 naar circa 434.000 in 2060 (een daling van 34%).

Figuur 3.4 Bevolkingspiramide Limburg 2017, 2040 en 2060

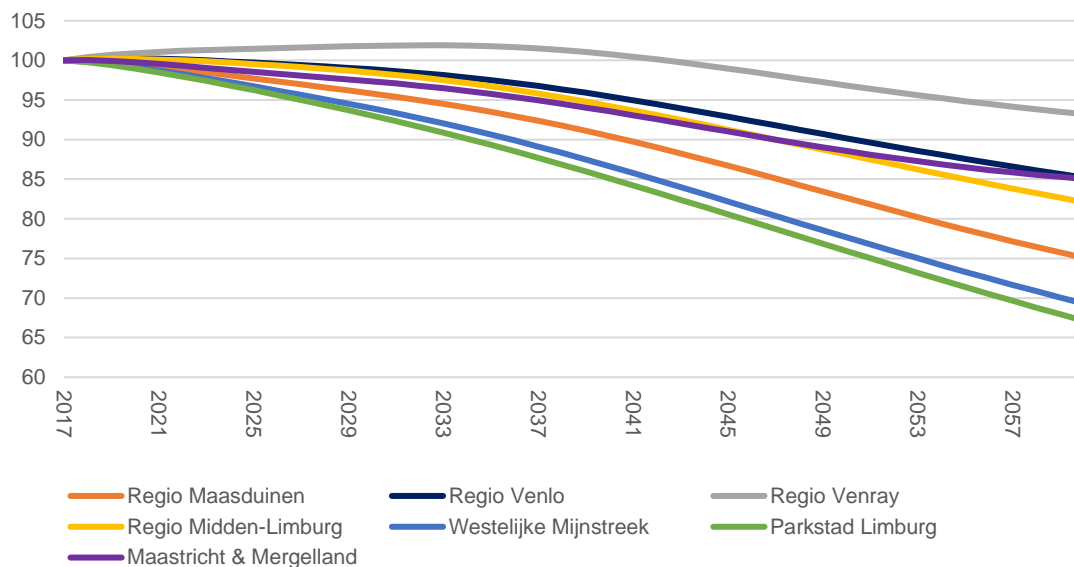

Bron: CBS/Etil.

3.5 Bevolkingsontwikkelingen per regio

Binnen Limburg lopen de bevolkingsontwikkelingen uiteen. Dit geldt voor zowel de COROP-gebieden als de onderliggende regio's in een COROP-gebied. Ook tussen gemeenten in een regio bestaan er soms grote verschillen. Verklaringen voor de diversiteit in ontwikkelingen moeten gezocht worden in de leeftijdsopbouw van de regionale bevolking en de regio-specifieke binnenlandse en buitenlandse migratie. In figuur 3.5 is de verwachte bevolkingsontwikkeling per regio in indexcijfers weergegeven.

Figuur 3.5 Limburgse bevolkingsprognose per regio in indexcijfers, 2017-2060 (2017=100).

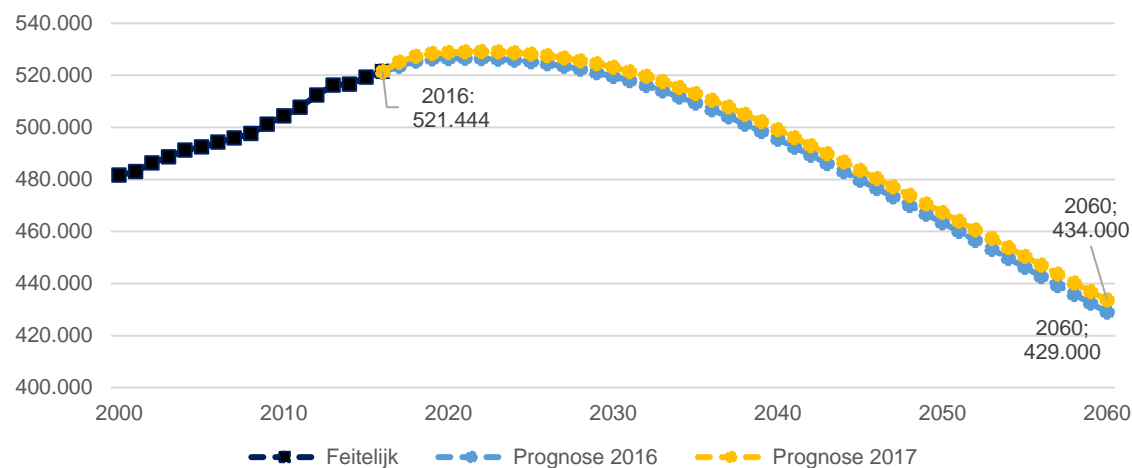
Bron: Etil.

Het is de verwachting dat tot 2018 de bevolking in alle regio's vrijwel stabiel blijft. Vanaf 2019 versnelt de bevolkingsdaling binnen Limburg en in 2027 neemt in alle Limburgse regio's met uitzondering van de regio Venray de bevolking af. In de regio Venray blijft de bevolking tot 2033 groeien waarna de bevolkingsdaling wordt ingezet. In 2042 is bevolkingsomvang even groot als in 2017. De regio's met de grootste (relatieve) daling zijn respectievelijk Parkstad Limburg, Westelijke Mijnstreek en Regio Maasduinen.

4 De Limburgse huishoudensontwikkeling

Op basis van de nationale huishoudensprognose van het CBS uit 2016 is met Progneff 2017 de Limburgse huishoudensprognose doorgerekend. Figuur 4.1 laat de feitelijke huishoudensontwikkeling zien tot en met 2016, de nieuwe Limburgse huishoudensprognose en de huishoudensprognose volgens Progneff 2016.

Figuur 4.1 Feitelijke huishoudensontwikkeling en prognoses 2016 en 2017

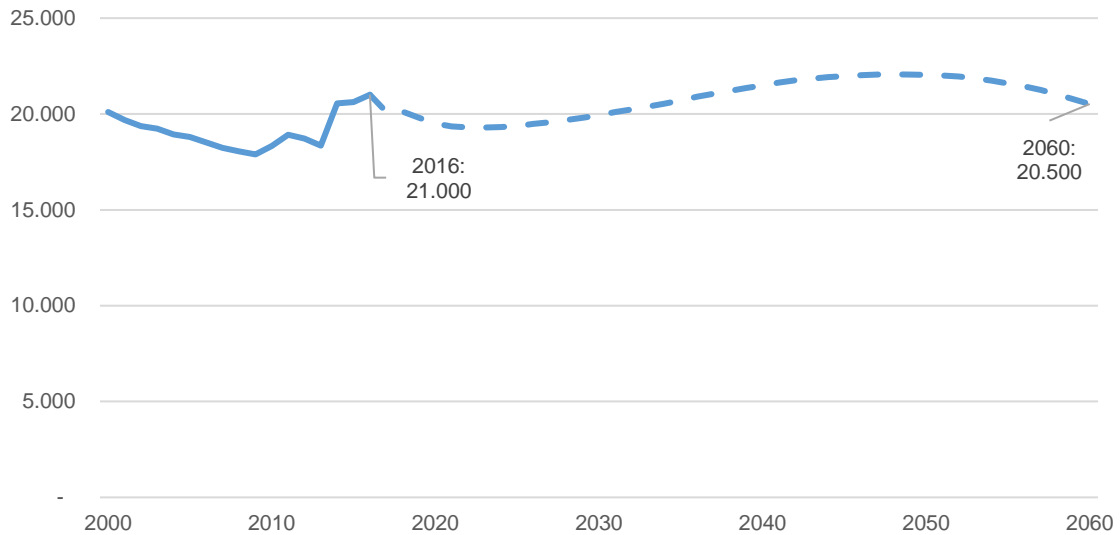
Bron: CBS Statline en Etil.

Volgens Progneff 2017 neemt het aantal particuliere huishoudens in de Provincie Limburg af van ongeveer 521.000 in 2016 tot ruim 433.000 in 2060. Dit betekent dat het aantal huishoudens in Limburg in de prognoseperiode met 88.000 zal afnemen. Deze afname start vanaf 2024. In Progneff 2016 werd uitgegaan van 429.000 huishoudens in 2060. In vergelijking met de vorige prognose ligt het aantal huishoudens in 2060 dus ongeveer 5.000 hoger.

Een deel van de Limburgse bevolking zit momenteel in een institutioneel huishouden. Figuur 4.2 geeft de ontwikkeling weer van het aantal institutionele huishoudens tussen 2000 en 2060 volgens de nieuwe Etil-prognose. Opvallend is de groei van het aantal institutionele huishoudens in 2009, 2010 en 2013. Deze wordt verklaard door een methodiekwijziging en een betere waarneming van het aantal institutionele huishoudens door het CBS.

Ondanks de extramuralisering in de zorg daalt het aantal institutionele huishoudens niet. Dit komt doordat wel het *aandeel* ouderen dat intramurale zorg ontvangt kleiner wordt, maar het totaal aantal ouderen stijgt. In Progneff 2017 is in Limburg tot 2060 min of meer sprake van een stabilisatie van het aantal institutionele huishoudens. Het aantal institutionele huishoudens schommelt rond de 20.000.

Figuur 4.2 Ontwikkeling aantal institutionele huishoudens in Limburg, 2000-2060

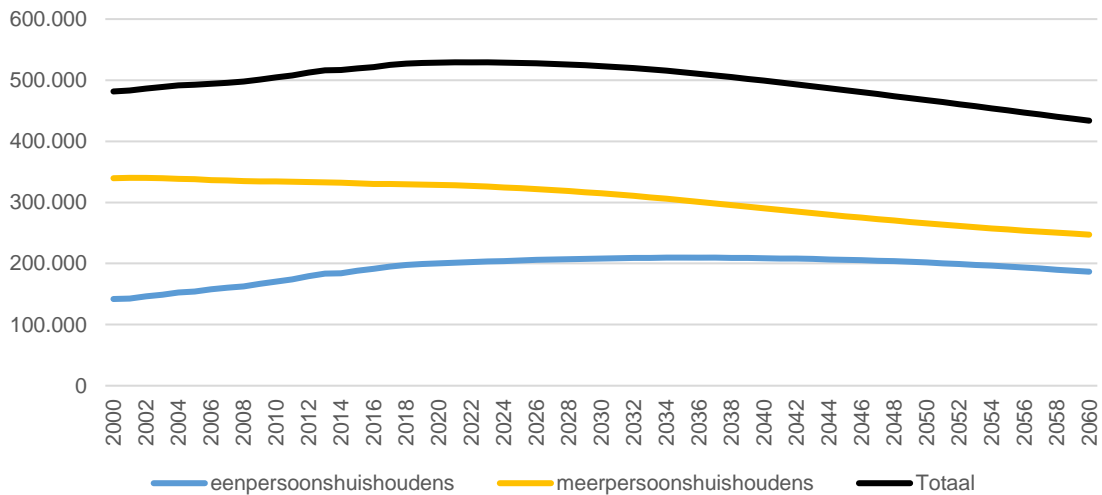

Bron: CBS Statline en Etil.

4.1 Huishoudensontwikkeling naar type

De Limburgse huishoudensprognose voorziet tot ongeveer 2035 een toename van het aantal eenpersoonshuishoudens. Deze groei hangt samen met een voortgaande vergrijzing en individualisering. Er zullen meer ouderen zijn die hun partner hebben verloren, terwijl mensen van middelbare leeftijd door verschillende omstandigheden ook vaker voor korte of langere tijd alleen wonen. Dat het totaal aantal Limburgse huishoudens vanaf 2022 gaat dalen, komt daarom volledig door de daling in het aantal meerpersoonshuishoudens. In figuur 4.3 is deze ontwikkeling grafisch weergegeven.

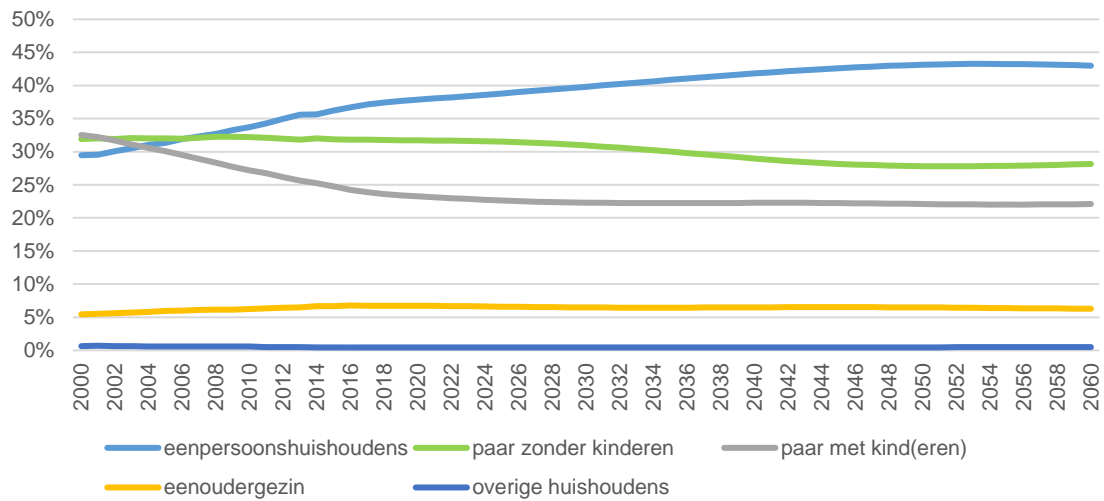
Figuur 4.3 Ontwikkeling van het aantal een- en meerpersoonshuishoudens in Limburg, 2000-2060

Bron: CBS Statline en Etil.

Uit grafiek 4.4 blijkt eveneens duidelijk dat de verwachte toename van het aantal huishoudens grotendeels wordt veroorzaakt door eenpersoonshuishoudens. In 2000 bestond 29 procent van alle huishoudens in Limburg uit één persoon. Inmiddels is dit aandeel gestegen tot 37 procent. In het laatste jaar van de prognose (2060) is 43 procent van alle huishoudens een eenpersoonshuishouden. Het aandeel paren met kinderen is sinds 2000 behoorlijk gedaald; van 33% naar 24%. Dit blijft in de prognoseperiode echter vrijwel constant (rond 22%). Het aandeel paren zonder kinderen is sinds 2000 juist vrijwel constant gebleven (32%), maar zal in de prognoseperiode gaan dalen tot 28%.

Figuur 4.4 Verdeling van het aantal huishoudens in Limburg naar type, 2000-2060

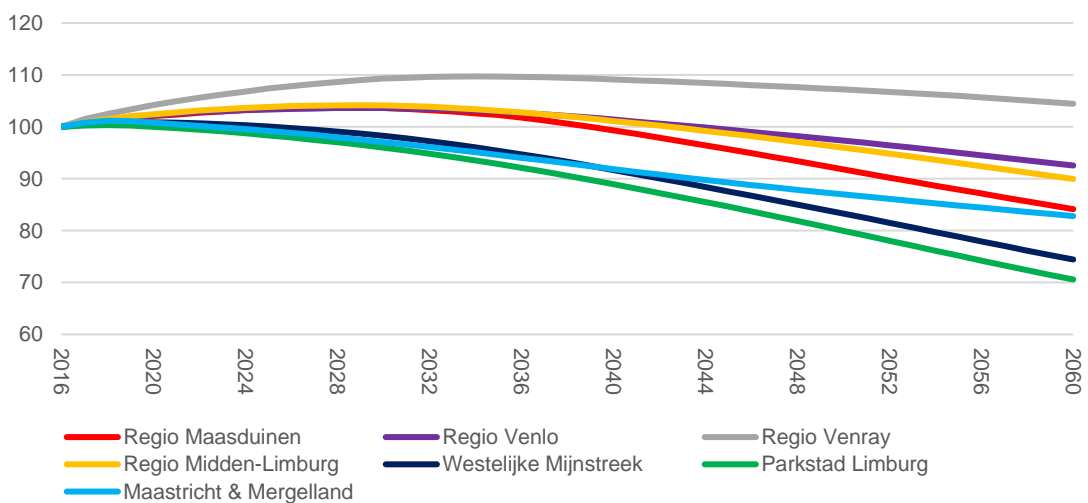

Bron: CBS Statline en Etil.

4.2 Huishoudensontwikkelingen per regio

In de provincie Limburg bestaan er substantiële verschillen in de huishoudensontwikkeling. In figuur 4.5 is de huishoudensontwikkeling per regio in de provincie Limburg tussen 2016 en 2060 weergegeven in indexcijfers. Uit de figuur blijkt dat de daling van het aantal particuliere huishoudens in het zuidelijke deel van de provincie Limburg eerder zal plaatsvinden en sterker zal afnemen dan in het noordelijke deel van de provincie. Deze regionale verschillen komen vooral tot stand door de verschillende bevolkingsontwikkelingen. In de periode 2020-2030 vindt er omslagpunt plaats in de huishoudensontwikkeling in Limburg. Waar er voorheen altijd sprake was van een toename van het aantal particuliere huishoudens, is dat niet meer het geval na 2020. In de Zuid-Limburgse regio's zal het aantal huishoudens structureel gaan afnemen. De huishoudensdaling in het zuidelijke deel van de provincie is dan dusdanig groot dat ook op het niveau van Limburg er al sprake zal zijn van een afname van het aantal particuliere huishoudens.

Figuur 4.5 Ontwikkeling aantal huishoudens per regio in indexcijfers; 2016-2060 (2016=100)

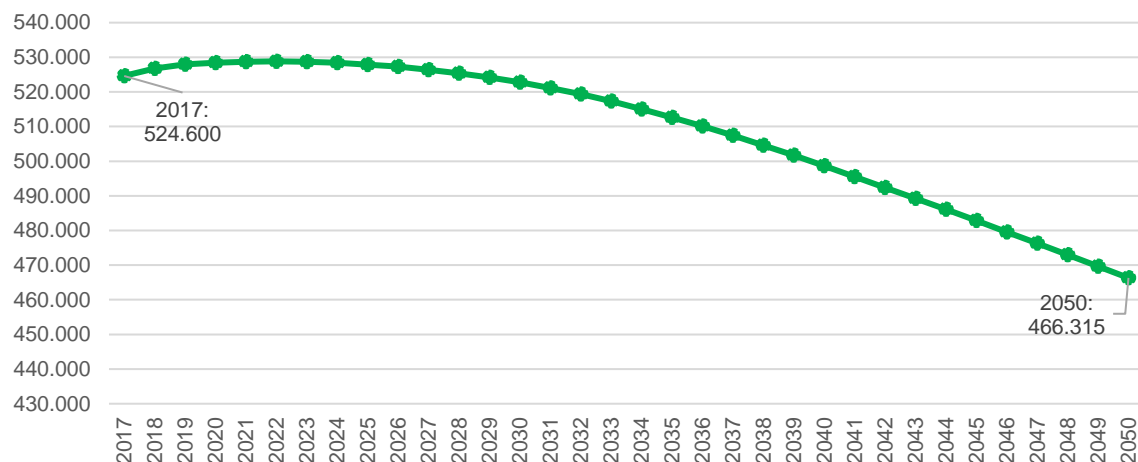
Bron: CBS Statline en Etil.

5 De Limburgse woningvoorraadbehoefte

De woningvoorraadbehoefte wordt bepaald door de actuele woningvoorraad en de toekomstige ontwikkeling van het aantal particuliere huishoudens. Normaliter ligt de woningvoorraad (en de woningvoorraadbehoefte) iets hoger dan het aantal particuliere huishoudens. Om verhuizingen mogelijk te maken, moeten er namelijk genoeg woningen leegstaan, de zogenaamde frictieleegstand. In een aantal gemeenten in Limburg ligt de woningvoorraad lager dan het aantal particuliere huishoudens als gevolg van verschillen tussen de registratiebestanden. Deze verschillen worden veroorzaakt doordat een deel van de woningvoorraad anders geregistreerd wordt. Dit geldt bijvoorbeeld voor studentenwoningen, recreatiewoningen, woonwagenvelden en woonboten.

Voor het bepalen van de woningbehoefte in de toekomst speelt de actuele woningvoorraad een belangrijke rol. Binnen Progneff wordt de actuele woningvoorraad in beeld gebracht met behulp van de Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG) en de Basisregistratie Waardering Onroerende Zaken (WOZ). De WOZ-registratie dient vooral om 'foutieve' registraties in de BAG te corrigeren en onbekende objecten te classificeren. Figuur 5.1 laat de ontwikkeling in de woningvoorraadbehoefte voor Limburg zien tussen 2017 en 2050. De woningvoorraadbehoefte daalt van bijna 525.000 woningen naar 466.000 in 2050.

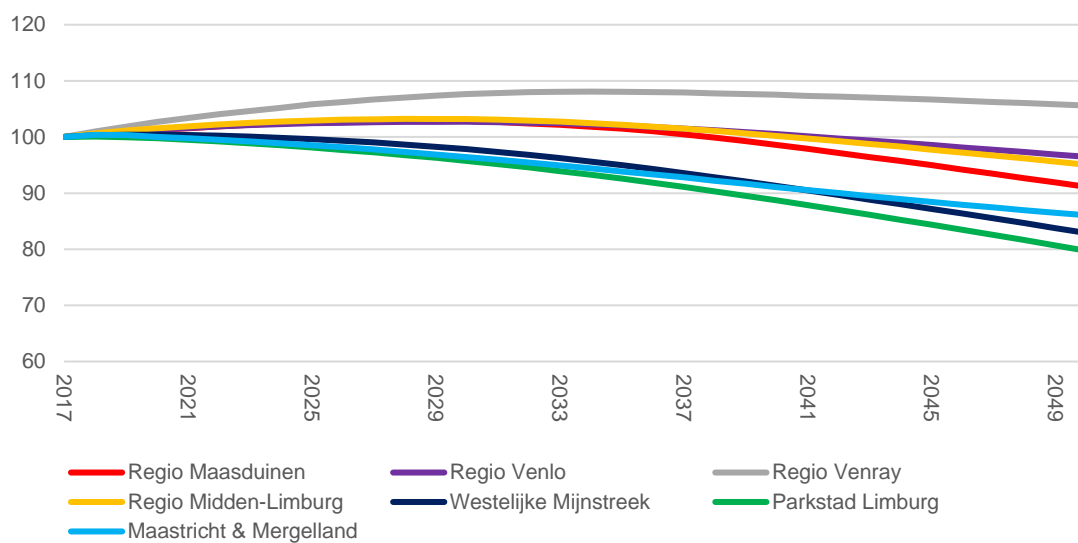
Figuur 5.1 Ontwikkeling woningvoorraadbehoefte in Limburg, 2017-2050

Bron: Etil.

Figuur 5.2 drukt de ontwikkeling van de woningvoorraadbehoefte in de Limburgse regio's uit in indexcijfers. Deze figuur laat zien dat de woningvoorraadbehoefte in de regio Venray tot 2034 met ongeveer 8% stijgt, daarna slinkt de woningvoorraadbehoefte. In de regio's Maasduinen, Venlo en Midden-Limburg neemt de woningvoorraadbehoefte tot 2030 toe met ongeveer 3 procent, waarna een daling inzet. In de regio's in Zuid-Limburg groeit de woningvoorraadbehoefte niet of nauwelijks. In de periode 2017-2050 neemt de woningvoorraadbehoefte in Parkstad Limburg af met 20%. In dezelfde periode daalt de woningvoorraadbehoefte in Westelijke Mijnstreek met ongeveer 17% en in Maastricht en Mergelland met 14%.

Figuur 5.2 Ontwikkeling woningvoorraadbehoefte in de Limburgse regio's (in indexcijfers; 2017=100)

Bron: Etil.